

Пріоритетні напрями роботи закладу

Безпечне освітнє середовище

У 2025/2026 навчальному році, в умовах воєнного стану та руйнувань освітньої інфраструктури, пріоритетом для закладів освіти, зокрема спеціальних, є забезпечення безпечного освітнього середовища для всіх учасників освітнього процесу, у тому числі учнів з особливими освітніми потребами. У листі МОН від 29.05.2025 № 1/11233-25 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2025/2026 року» надано рекомендації щодо організації безпечного перебування учасників освітнього процесу у закладах освіти.

На допомогу освітянам: стаття «Підготовка до нового навчального року: цивільний захист, охорона праці та безпека життєдіяльності».

Створення психологічно комфортного середовища

Важливим завданням є створення психологічно сприятливого середовища та своєчасна підтримка учасників освітнього процесу, особливо учнів з ООП, які мають особливості когнітивного, психоемоційного, сенсорного чи моторного розвитку.

Педагогам необхідно зосередити увагу на профілактиці вторинної психологічної травматизації шляхом організації інклюзивного, комфортного та розвивального освітнього простору, а також упровадження заходів, спрямованих на збереження психологічного здоров'я учнів.

Забезпечення психологічного комфорту та безпечні умови навчання – це реальні виклики, з якими щодня стикаються сучасні педагоги. Від атмосфери в класі залежить не тільки комфорт, а й успішність навчання, мотивація та довіра між учителем і учнем. Запрошуємо вас долучитись до учасників Всеукраїнської інтернет-конференції «Психологічна підтримка та безпека освітнього середовища», яка відбудеться 04.09.2025. Під час етеру наші спікери поділяться ефективними методами підтримки учнів, способами зниження стресу та практичними інструментами формування атмосфери взаємоповаги.

Зміст освітньої діяльності у спеціальних закладах загальної середньої освіти та класах

У 2025/2026 навчальному році зміст освіти у спеціальних закладах загальної середньої освіти та спеціальних класах реалізується відповідно до Державних стандартів з урахуванням принципів реформи «Нова українська школа» та викликів воєнного стану. Основою освітнього процесу є освітня програма закладу, яка розробляється на основі типових або авторських (затверджених МОН) на рівні кожного циклу освіти або як наскрізна.

На сайті Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» розміщено:

- Типові освітні програми;
- модельні навчальні програми за усіма освітніми галузями;
- програми з корекційно-розвиткової роботи для осіб з особливими освітніми потребами.

Функціонування спеціальних класів у ЗЗСО у 2025/2026 навчальному році здійснюється відповідно до Порядку утворення та умов функціонування спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОН від 22.08.2025 № 1182.

Освітній процес у спеціальних класах здійснюється відповідно до освітньої програми закладу освіти, що містить **окремі навчальні плани**, які складаються на основі типових освітніх програм для спеціальних ЗЗСО або авторських освітніх програм.

Навчальні плани для спеціальних класів для учнів з соціоадаптаційними / соціокультурними труднощами можуть складатися на основі типових освітніх програм для спеціальних ЗЗСО з урахуванням типу порушень. За потреби для таких учнів командою супроводу складається індивідуальний навчальний план, який обов'язково включає години корекційно-розвиткової роботи, пов'язаної з особливостями психофізичного розвитку учнів.

Окрім цього проведення корекційно-розвиткових занять для учнів спеціальних класів здійснюється відповідно до програм з корекційно-розвиткової роботи для спеціальних закладів загальної середньої освіти.

Також МОН звертає увагу, що нормативно-правовими актами передбачено **внесення персональної інформації** про дітей, які здобувають освіту в спеціальних ЗЗСО (спеціальних класах), до системи автоматизованої роботи ІРЦ. Однак, на сьогодні в цій системі немає можливості завантажувати індивідуальні програми розвитку дітей, що розроблені за формою, затвердженою керівником закладу освіти. У зв'язку з цим, МОН звернулось до ДНУ «Інститут освітньої аналітики» (лист від 28.07.2025 № 6/569-25) з відповідним проханням. Після внесення технічних змін до АС «ІРЦ» обласні департаменти освіти і науки будуть додатково повідомлені листом МОН.

На допомогу освітянам:

- Утворення спеціальних класів в ЗЗСО: рекомендації МОН на 2025/2026 навчальний рік;
- Нові підходи до інклюзивного навчання: спеціальні класи для учнів із ООП

Організація інклюзивного навчання в 2025/2026 н.р.

Організація інклюзивного навчання в в ЗЗСО здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, з урахуванням категорії особливих освітніх потреб та рівнів підтримки, рекомендованих ІРЦ.

У період дії воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду) гранична кількість учнів з ООП в інклюзивних класах, визначена Порядком, **не застосовується**. За наявності в закладі освіти кількох інклюзивних класів із здобувачами освіти одного року навчання учні розподіляються **пропорційно** між такими класами з урахуванням їхніх індивідуальних потреб.

Усі діти інклюзивного класу, включно з учнями з ООП, навчаються за освітньою програмою закладу освіти. Для дітей з особливими освітніми потребами до програми додається корекційно-розвитковий складник, що передбачає:

- проведення індивідуальних та групових корекційно-розвиткових занять;
- корекційну роботу під час вивчення всіх навчальних предметів (адаптація навчального матеріалу, використання
- спеціальних методів та способів роботи відповідно до потреб і можливостей дитини).

МОН наголошує на тому, що навчання дитини з ООП за програмою спеціального закладу освіти є **неправомірним** (вона може використовуватися як ресурс для здійснення адаптації та/або модифікації освітньої програми).

Система оцінювання дітей з ООП має ґрунтуватися на:

- позитивному ставленні до кожного учня;
- врахуванні індивідуальних досягнень, а не недоліків.

У цьому контексті актуальними залишаються такі матеріали:

- методичні рекомендації «Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами», розроблені Державною установою «Український інститут розвитку освіти»,
- Методичні рекомендації щодо запровадження безбар'єрності освітніх послуг у закладах дошкільної освіти з урахуванням потреб людей з порушеннями мови, слуху, комунікації, руху, батьків із дітьми, людей старшого віку та інших суспільних груп, у яких описано особливості організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами з урахуванням порушень розвитку (лист МОН від 04.09.2024 № 6/688).

На допомогу освітянам: Оцінювання учнів із ООП: особливості, підходи та практичні інструменти

Введення посади асистента вихователя групи подовженого дня в закладах загальної середньої освіти

У Порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти, визначено, що для осіб з ООП, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах ЗЗСО на підставі письмового звернення їх законних представників, утворюються інклюзивні та/або спеціальні групи подовженого дня.

Особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу для дитини з тяжкими порушеннями та дитини, яка має порушення інтелектуального розвитку, в інклюзивній ГПД забезпечує асистент вихователя.

Наказом Міністерства економіки України від 13.12.2024 № 27751 «Про затвердження Зміни № 14 до національного класифікатора ДК 003:2010» введено посади вихователя закладу загальної середньої освіти та асистента вихователя закладу загальної середньої освіти. Водночас для її повноцінного унормування необхідні зміни до Типових штатних нормативів. Міністерство освіти і науки неодноразово ініціювало такі зміни, проте Міністерство фінансів **не погоджує** їх через додаткові бюджетні витрати. Попри це, законодавство дає можливість вводити посаду асистента вихователя. Зокрема, наказ МОН від 06.12.2010 № 1205 дозволяє керівникам закладів у межах наявного фонду оплати праці змінювати штат окремих підрозділів, замінювати або додавати посади (крім керівних), а також вводити додаткові штатні одиниці за рахунок коштів місцевих бюджетів або власних надходжень.

Відповідно до постанови КМУ від 14.06.2000 № 963 посада асистента вихователя у закладах загальної середньої освіти належить до педагогічних. Це означає, що асистенти мають усі державні гарантії, передбачені для педагогічних працівників, зокрема щодо виплат, надбавок і доплат. Наразі робочий час асистента вихователя визначено статтею 50 Кодексу законів про працю України і становить 40 годин на тиждень. Скорочення тривалості робочого часу можливе лише після внесення відповідних змін до законодавства.

Міністерство освіти і науки наголошує, що відмова у створенні інклюзивних або спеціальних груп подовженого дня є **неправомірною**. Такі дії порушують права дітей з особливими освітніми потребами на рівний доступ до освіти та створюють ризик дискримінації.

Оновлення нормативно-правової бази, що регулює організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами

Наказом МОН від 29.05.2025 № 787 затверджено нову редакцію Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти. Згідно з цим наказом Примірне положення поширюється **лише на заклади загальної середньої освіти**, який на його підставі розробляє власне положення про команду психолого-педагогічного супроводу учня з ООП.

У новій редакції уточнено завдання та **функції Команди** як у випадку наявності висновку ІРЦ, так і за його відсутності. Якщо дитина має труднощі у навчанні, але не проходила комплексну психолого-педагогічну оцінку, Команда здійснює спостереження, вивчення психофізичного стану, консультації з батьками та визначає потребу в підтримці. За результатами приймається рішення про надання підтримки І рівня або рекомендація батькам звернутися до ІРЦ. У разі надання підтримки І рівня розробляється індивідуальна програма розвитку (ІПР).

У новій редакції Примірного положення унормовано питання **зміни рівня підтримки учня з ООП** з урахуванням динаміки розвитку дитини протягом навчального року виключно в межах суміжного рівня. Відповідне рішення обов'язково фіксується в протоколі засідання команди супроводу, який підписується всіма членами та завантажується до АС «ІРЦ».

Відповідно до оновленого Примірного положення ЗЗСО формують індивідуальну програму розвитку дитини з ООП в АС «ІРЦ». ІПР складається на навчальний рік, підписується всіма членами Команди супроводу, затверджується керівником закладу та зберігається в закладі загальної середньої освіти не менше ніж три роки. За умови перегляду ІПР, її коригування та внесення змін індивідуальна програма розвитку формується в АС ІРЦ повторно.

Рішення засідання команди супроводу оформляється протоколом, який підписується всіма членами засідання, зокрема одним з батьків учня, та зберігається в школі не менше п'яти років. У разі **незгоди батьків** з рішенням команди супроводу в протоколі робиться відповідний запис, а до протоколу можуть бути додані письмові пояснення батьків про причини незгоди.

У разі **відмови батьків** брати участь у засіданнях команди супроводу, МОН рекомендує адміністрації закладу загальної середньої освіти:

- письмово фіксувати, які заходи та коли було вжито для забезпечення присутності батьків;
- вести облік телефонних дзвінків із батьками;
- надсилати батькам листи, повідомлення поштою або електронною поштою.

Також МОН звертає увагу, що постановою КМУ внесено зміни до Положення про спеціальну школу та Положення про навчально- реабілітаційний центр. Відтепер вони можуть надавати реабілітаційні послуги не лише дітям з ООП, а й дорослим із порушеннями зору чи слуху – зокрема військовослужбовцям, особам, звільненим з військової служби, ветеранам війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною. Це сприятиме їх адаптації до цивільного життя, зменшенню наслідків травм, забезпеченню психоемоційної підтримки, розвитку комунікативних і побутових навичок.